

Punase trauma alarmi aktiveerimise kriteeriumid

ÜLDSEISUNDIST TULENEVAD KRITERIUMID

- GKS ≤ 13 või süveneb
- SVR < 90 mmHg (alla 10a SVR < 70 mmHg/ üle 65a SVR < 110 mmHg)
- Hingamissagedus < 10 või > 29 /min

VIGASTUSE ISELOOMUST TULENEVAD KRITERIUMID

- Läbivad vigastused peas, kaelas, kehatüves või jäsemetes põlvest või küünarliigesest proksimaalsemal
- Ebastabiilne rindkere
- ≥ 2 proksimaalse toruloo murru tunnused
- Vaagnaluude murru tunnused
- Ulatuslik näokolju vigastus ja potentsiaalne oht hingamisteedele
- Kahtlus seljaajuvigastusele
- Jäseme traumaatiline amputatsioon randmest või hüppeliigesest proksimaalsemalt või lõmastav vigastus või pulsi puudumine vigastatud jäsemel
- Haava pakkimist või žgutti vajav väline verejooks

TRAUMAMEHCHANISMIST TULENEVAD KRITERIUMID

- Kukkumine > 5 m kõrguselt (alla 10a kukkumine > 3 m kõrguselt)
- Autost väljapaiskumine (osaline või täielik)
- Vähekaitstud liikleja liiklustrauma > 30 km/h või ülesõitmine

KAHTLUS ELUOHTLIKULE VIGASTUSELE

KÕRGENDATUD TÄHELEPANU VAJAVAD PATSIENDID, KAALUDA TRAUMAALARMI AKTIVEERIMIST MADALAMA LÄVEGA

- Eakad ja väikesed lapsed
- Kehatüve trauma > 20 nädalat rasedal patsiendil
- Teadaoleva hüübimishäirega, seal hulgas antikoagulant- ja antiagregantravil patsiendid

Punase trauma alarmi aktiveerimise kriteeriumite selgitused

Punase trauma alarm antakse, kui saabub patsient, kellel traumaga seoses esineb vähemalt üks järgnevatest kriteeriumitest:

Üldseisundist tulenevad kriteeriumid:

- **GKS ≤ 13 või süveneb**
Kui patsiendi esmane määratud Glasgow kooma skaala (GKS) on ≤ 13 . Kui esmane määratud GKS on >13 ja langeb patsiendi transpordi ajal või on EMOs määratud GKS algselt määratust väiksem.
- **SVR < 90 mmHg (alla 10a SVR < 70 mmHg / üle 65a SVR < 110 mmHg)**
Süstoolse vererõhu kriitilist piiri arvestatakse süstoolse vererõhu alusel. Sealjuures kehtivad alla 10-aastastele lastele ning üle 65-aastastele teised piirväärtused.
- **Hingamissagedus < 10 või > 29 x/min**
Väljendunud bradüpnöe või tahhüpnöe, mille kriteeriumid kehtivad kõikide vanuste puhul.

Vigastuse lokalisatsioonist ja/või iseloomust tulenevad kriteeriumid:

- **Läbivad vigastused peas, kaelas, kehatüves või jäsemetes põlve- või küünarliigesest proksimaalsemal**
Läbivateks vigastusteks loetakse kuuli- ja torkehaavu. Popliteaalarteri vigastused põlveõndlas loetakse selle kriteeriumi alla.
- **Ebastabiilne rindkere**
Rindkere nähtav deformatsioon, paradoksaalne segment.
- **≥ 2 proksimaalse toruluu murru tunnused**
Proksimaalsete toruluude alla kuuluvad õlavarre- ja reieluud.
- **Vaagnaluude murru tunnused**
Traumamehhanismist tingitud kahtlus vaagnaluu murrule, tugev valu, turse puusas või kubemes. Vaagna ebastabiilsust mitte kontrollida.
- **Ulatuslik näokolju vigastus ja potentsiaalne oht hingamisteedele**
Näokolju traumad või ulatuslikud pehmekoevigastused, mille puhul esineb oht hingamisteede sulgusele.
- **Kahtlus seljaajuvigastusele**
Traumaga seoses tekkinud sensoorika või motoorika häirumine.
- **Jäseme traumaatiline amputatsioon randmest või hüppeliigesest proksimaalsemalt või lõmastav vigastus või pulsi puudumine vigastatud jäsemel.**
Traumaatiline amputatsioon või oht jäseme kaotuseks ulatusliku pehmekoe- või veresoonevigastuse tõttu.
- **Haava pakkimist või žgutti vajav väline verejooks**
Rohke väline verejooks, mille peatamiseks on vajalik kasutada erimeetmeid – žgutt, haava pakkimine ja püsiva surve rakendamine.

Traumamehhanismist tulenevad kriteeriumid:

- **Kukkumine > 5 m kõrguselt (alla 10a kukkumine > 3 m kõrguselt)**
Kukkumine mistahes pinnasele kõrgemalt kui 5 meetrit, sealjuures väikelastel (alla 10a) kukkumine vähemalt 3 meetri kõrguselt.
- **Vähekaitstud liikleja liikluustrauma > 30 km/h või ülesõitmine**
Vähekaitstud liikleja alla loetakse jalakäijad, jalgratturid ning kergliikurid. Eelnimetatud liiklejast ülesõitmine mistahes kiirusel.

Kahtlus eluohtlikule vigastusele

Kiirabibrigaadijuhil või EMO arstil tugeval kahtlusel raskele elu ohustavale vigastusele eelpoolmainitud kriteeriumite puudumisel.

Kõrgendatud tähelepanu vajavad patsiendid:

Nendesse erirühmadesse kuuluvate patsientide puhul võib kaaluda punase trauma aktiveerimist tavalisest madalama lävega.

- **Eakad ja väikesed lapsed**
Eakate puhul esineb rohkem alatriaazi ning väikelastel esineb paremat füsioloogiliste parameetrite kompensatsiooni, mistõttu tuleb nendel vanusegruppidel rakendada kõrgendatud tähelepanu.
- **Kehatüve trauma > 20 nädalat rasedal patsiendil**
Rasedus ei tõsta tõsiste vigastuste riski, kuid ema ja loote samaaegne käsitus võib osutada keerukaks ning vajab seetõttu kõrgendatud tähelepanu.
- **Teadaoleva hüübimishäirega, seal hulgas antikoagulant- ja antiagregantravil patsiendid**
Hüübimishäired, sealhulgas iatogeensed, ei tõsta raskete vigastuste tõenäosust, kuid selles rühmas patsientide seisund võib kiiresti halveneda.